

AKP İktidarı ne Nükleer Santral Karşıtlarının ne de Yandaşlarının Uyarılarına Kulak Asmıyor!

Elk. Müh. Musa Çeçen
musa.cecen@emo.org.tr

AKP İktidarı tüm uyarılara karşın NES kurulmasına yönelik inadını sürdürüyor. Hükümet bu amaçla; 10 Mart 2008 gün ve 13347 sayı ile Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun kapsamında yapılacak yarışma ve sözleşmeye ilişkin usul ve esaslar ile teşvikler hakkında yönetmelik yayınladı.

Dünya genelinde NES 'na yönelik olarak genel bir mesafe koyan gelişmiş ülkeler, kaynaklarını yeni ve yenilenebilir enerji ile enerji verimliliğine yönelik uygulama ve araştırma faaliyetlerine yöneltirken, AKP iktidarı tersine uygulamaları sürdürmekte kararlı görünüyor. 9 Kasım 2007 tarihinde çıkarılan 5710 sayılı yasa, çıkarıldığı süreç ve koşulları bir yana, düzenlemedeki eksik ve hataları nedeniyle NES savunucularının bile yoğun tepki göstermelerine neden olmuştu. En önemli eleştiri 5710 Sayılı Yasa ile nükleer santrallerin kurulmasını: 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu ile 4964 Sayılı Kamu İhale Kanununda Değişiklikleri İçeren Kanun'un kapsamı dışında, yani "devlet'in denetiminin dışında tutmaktadır. İşsiz kalan birçok reaktör üreticisini barındıran ABD'de bile bu alanın devlet

tarafından çok sıkı koşullarla izlendiği ve denetlendiği bilinmektedir.

Anımsanacağı üzere nükleer enerji santrallerinin yapımını savunan bir grup nükleerci bilim insanı; 18 Ocak 2008 tarihinde Cumhurbaşkanı'na, Hükümete, Anayasa Mahkemesine ve kamuoyuna açık mektup yayınlamak, 5710 sayılı yasa ile Türkiye'nin NES yapamayacağını, uyarılarına kulak tıkanması halinde geri dönülmez hatalar ve kamu zararı oluşacağını Prof. Dr. Gencay Şarman'ın açıklaması ile duyurmuştu. Yaklaşık yirmi dört sayfalık bu rapor AKP iktidarının NES kurma kararlılığının nasıl bir boyutu olduğunu, satır aralarında iyi planlanmamış bir nükleer santral tercihinin sakıncalarının yanı sıra teknik nedenler yerine siyasal tercihlerle sürdürüldüğünü, bu yasa ile yeni nesil bir santral yapılamayacağını ve eski köhnemiş teknoloji uygulanacağını, bu nedenle kamunun geri dönülemez zararlara uğratılacağı yönündeki eleştirileri bir kez de NES savunucusu bilim çevrelerinden duymuş olmak dahi AKP iktidarını etkilemiş görünmemektedir.

Odamız uzun yıllardan bu yana başta elektrik enerjisi olmak üzere

enerji alanında ülkemize dayatılan, iktidarlar değişse dahi, asla değişmeyen uygulamaların DB ve İMF direktiflerine harfiyen uyulması ile sürdürülmesini eleştirmekte, pahalı, hem işletme dönemi hem de atıkları ile tehlikeli bir kaynak olan nükleer enerji konusunda acele karar verme pozisyonunda ve zorunluluğunda olmadığını vurgulamaktadır. Ancak kendisini küreselleşme rüzgarına kaptıran AKP ne yazık ki daha önceki iktidarların yanlışlıklarını aynen sürdürmektedir.

Çıkarılan yönetmeliği incelediğimizde; NES yasasına monte edilen (!) kömür santrallerini kapsamadığı vurgulanarak, yönetmeliğin amacının; 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanuna göre yapılacak nükleer güç santraller için yarışmaya katılacaklarda aranacak şartlar, şirketin seçimi, yer tahsisi, lisans bedeli, altyapıya yönelik teşvikler, seçim süreci, yakıt temini, üretim kapasitesi, alınacak enerjinin miktarı, süresi, enerji birim fiyatı oluşturulması, yarışmaya ilişkin usul ve esasları belirlenmektedir.

Özetle iktidar bir yarışmadan söz etmektedir. Ancak 10 yıl önce yaşanan deneyimler hala akıllardadır. O

yıllarda yapılan nükleer enerji santral ihale duyurusu “Muhtelif Malzeme Satın Alınacaktır” ilanı ile yapılarak kamuoyundan saklanmıştır. Nükleer santral inşası yoğun bilgi ve teknoloji gerektiren bir alan olduğuna göre, bugün ne satın alacağınızı tanımlamaktan aciz bir yarışma ile ihaleye çıkılması sonucunda “Benzer olumsuzlukların tekrar yaşanacağını öngörmek herhalde kehanet olmayacaktır. “Reaktör fiyatlarını serbest piyasada rekabete açık ortamda oluşan bir ürün gibi gören yaklaşım sağlıklı değildir. Nitekim 24 Mart 2008 tarih 26826 sayılı RG’de yayınlanan ihale ilanı ile bu durum sürdürülmüştür.

Nükleer Güç Santrali Kurup İşletecek ve TETAŞ’a Elektrik Enerjisi Satacak Şirketin Belirlenmesi amaçlı “yarışma” ilanında; Mersin Akkuyu’da kurulacağı belirtilen 4000 (\pm %25) MW nükleer güç santralinde üretilecek elektrik enerjisinin TETAŞ tarafından satın alınacağı belirtilerek, 24.09.2008 günü saat 14:00’a kadar teklif verilebileceği, tekliflerin saat 14:30 da açılarak “yarışmanın bu saatte başlayacağı” vurgulanmış olmaktadır.

Görüleceği üzere NES’ni savunan ve karşı görüş belirten tüm

bilim çevreleri uygun fiyatın yarışma açarak tespit edilebilmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle en uygun teklifin yönetmelikte belirtildiği gibi katılımcıları yarıştırmak elde edilemeyeceği konusunda hemfikir olması “iktidar kanadında bilimsel bir etki yaratmış görünmemektedir.”

Madde 8’de 31.12.2020 tarihinde devreye girme şartı ile 4000 (\pm %25) MW nükleer gücün bu günlerde yaşanan arz güvenliği kavramına nasıl katkı sunacağı, yine 9. Madde de belirtilmiş olan 2020 tarihinden önce işletmeye alınırsa yararlanılabilecek olan alım garantisinden söz edilerek, yapımcı şirketin zorlanmaya çalışıldığını görmekteyiz. “Yönetmelikle 12 Yıl sonra devreye gireceği öngörülen bu nükleer gücün, yaşanacak aksamlarla % 50 gecikmesi halinde (ki bu süre birçok nükleer santral yapımında %100 kadar uzamış ve belirlenen süre ve maliyetin iki katına ulaşıldığı bilinmektedir.) ülkenin bu gün yaşadığı enerji sıkıntısının aşılmasına hiçbir katkı sunmayacağı açıktır.”

Ayrıca her bir NES ünitesi (reaktörü)nün 31.12.2020’den önce devreye girmesi şartı ve 15 yıl ile süre ile üreteceği elektrik enerjisine alım garantisi verilmiş olması, yapımcının buna çeşitli gerekçelerle uymamasını engelleyecek güçte değildir. Yaşanan deneyimler bunu göstermiştir.

Yönetmeliğin 4. Bölümünde yer alan şartnamede yer alacak hususlar başlığı altında bulunan (d) bendinde santralin yeri konusunda bilgi istenmiş olması anlaşılmalıdır. Yayınlanan ihale şartnamesinde santralin Mersin Akkuyu’ya kurulacağı açıkça ifade edilmektedir. Bilindiği üzere Akkuyu bölgesinde deniz suyu sıcaklığının yüksek olması nedeniyle santralin verimini etkileyeceği, Ecemiş fay hattına yakınlığı

nedeniyle de güvenli olamayacağı bilim insanları tarafından açıklanmıştır.

Çıkarılan yönetmelikte de nükleer atıkların ne yapılacağına ilişkin düzenleme yoktur. “AKP İktidarı; 5710 sayılı yasa ile nükleer atıkları 0,15 cent/kWh bedelle satın alarak atık sorununu halkın sırtından çözmüştür.(!)” Bu nedenle nükleer santrali işleterek para kazancakların hiçbir sorumluluğu kalmadığı gibi, kamu nükleer atıklarla baş başa bırakılmaktadır.

Diğer önemli bir nokta ise; “Nükleer santraller hiçbir ülkede sigorta şirketlerinin müşteri portföyünde yer almamaktadır. 5710 sayılı yasa benzer bir hükümlerle düzenlenerek, santralin sadece yapım süreci için sigortalanması öngörülmüştür. Çevre yasası dahil, yasalarımızda nükleer suç ve cezası tanımlanmadığından, kamu adına tarafsız ve siyasi iktidarlardan bağımsız denetim mekanizmalarının yokluğu ile sorunun boyutu büyümeye adaydır.”

Sonuç olarak;

AKP iktidarı 5710 sayılı yasa ve ona bağlı olarak çıkardığı yönetmelikle nükleer enerji santrali kurmaya yeltenmemeli, açılan ihale süreci ve sonuçlarının iyi izlenmesi son derece önemlidir. Aksi takdirde bu düzenlemelerle sürdürülecek nükleer maceranın nerede biteceğini hep birlikte izleyerek göreceğiz.

Siyasal tercihlerle dayatılan yanlışlar, bilim ve mühendisliğin karşısında daima kaybetmiştir. İnsanlık tarihi bunun örnekleriyle doludur.

Yine öyle olacağına kimsenin kuşkusu olmasın.